

28. ԿՈՐԱԾԸ ԳՏՆՎԵՑ

Մին հարուստ վաճառականու տասնօթ տըրեկան մին շատ զնշանգյ ախճիգյ ա իննմ, մինգյիլ քսաներկու տըրեկան տղաւ էտ վաճառականը միշտ պարախողներաւ քյիննմ ար օրիշ երգյիրեն, ապրանք ար տանում ծախում, յա ինքյ օնում, տարանը մեհետ, էրկու հետ, շատ վախտ էլ էրկու-իրեք տարին մեհետ կյամ ուրան տոնը: Տրա ամմենամոտե մարթը մին քահանա յա իննմ: Ինքը տանան վըեր տուա ար կյամ քյիննմ ղարիբոթուն, քահանան միշտ տրա տանը կենում ար: Տա յար էտ վաճառականեն տղեն ան ըխճըկանը պահողը նան դաստիրակողը: Մեհետ էլ վաճառականը վըեր քյինամ ա օրիշ երգյիր, քահանեն մըետկը ծովում ա, օզում ա ըխճըկանը մուտանա: Մին քշեր, հենց վըեր տղան քունավ ա հնցընում, քահանան նի յա մենում ըխճըկանն օթաղը, տըեսնում լիհն նոր ա օզում քոն ինի: Ըխճըկանը նհետ շատ էրկան խոսում ա, զարափաթեն անում: Ախճիգյը հնլն սուրթն պեն շար կլթխ ինգյոնմ, հոր տըեղ ար տիննմ: Վերը, քահանան ըխճըկանը պարզ ասում ա, վըեր էտ քշերն օզում ա ուրան քըշտին մնա: Ախճիգյը թողում չի: Քահանան զուավ օզում ա, թա մուտանա, անմլ չի կյամ, ախճիգյը կզնըվում ա, տրան խայտառակ անում: Տա յի էքյսը մին շատ էրկան նամակ ա կյիրոնմ հորը, վըեր ախճիգյտ էս քըղաքումը տղա չի թողում, լոխճինին նհետ շոռ ա կյամ, մըեղ լոխճինին խայտառակ անում: էտ վաճառականն էլ շատ ըռնախում մարթ ա իննմ, տղեն յիրն կյիրում ա, թա քըվորտ կըսպանես, մեյղը հունց կուրցընես, վըեր հետն ու թըեփուտն

ուրվա վուշ, իսկ կյեցէ շորերն ուրան անոնումը թաթախ կանես պահես, ես կյամ տրեսնամ: Վրեր ասածս անես վուշ, կյիլական ըմ ծընր հոխտեն էլ ըսպանեմ:

Տղան նամակը կարթում ա, գլուղում չի, թա հինշ անե: Քյինամ ա քահանեն կոշտը, վրեր մսլըհաթ անե: Տա յեկ թա՝ յանի հորըտ խըսյաթը գլուղում չը՛ս: Մին ա, վրեր տու քովըբըտ ըսպանես վուշ, ինքըը հոխտետ էլ ըսպըննական ա: Տղան թա՝ պա հինշ ա՛նեմ: Քահանան ասում ա.— Լնվն էն ա, վրեր քվորըտ քղընհետ յոր օնես, քյինամ վրերս: Հենց վըրսատընդ էլ կըսպանես, ծմակումը մին կորած տընդ թաղես, շորն անոնումը թաթախ անես, պիրիս:

Տղան, ճարը կտրած, քվորը յոր ա օնում, քյինամ վրերս: Ախճիգյը շատ ուրխանում ա, ըսկսում թովալը, վրեր ախպորը նհետ քյինամ ա վրերս:

Հենց վրեր նի յըն մենում ծմակը, ախպըբը եշում ա, տրեսնում մին վրեր ինգյած էրկան ծառու դրաղն մին զնշանգյ, կարմնր տոպ փսած: Տղան քվորը թա՝ կըկարն՝ս քյինամ էն տոպը կտրես, պիրիս: Ախճիգյը վազ տալով քյինամ ա փաղավը կռնում, վրեր տոպը կտրես, պիրի տա ախպորը: Ախպըբըն էլ թնվանգյը թուշ ա օնում, վրեր յիրն անե, քվորն ըսպանե: Հենց էտ վախտը ծառեն տական մին ըլըսատրակ ա տնա կյամ, թա փախճի տղան թնվանգյը հլորում ա, ըլըսատրակեն նշան փըռնոտ, յիրն անում, ըսպանում: Ըլըսատրակը վրեր ա ինգյում, ախճիգյը վազ ա տամ, վրեր յոր օնե, տղան մոտանում ա, ըլըսատրակեն եշում, տրեսնում հոքում: յիրն, աշկըբը հլոր-հլոր ընելիս: Տղան վրեր ըլըսատրակեն տի տրեսնում ա, սըբրտը տըղըհան ա ինում: Մտածում ա, թա յանի քուրս է՛լ պիտի մըռնելիս աշկըբը տի հլոր-հլոր անե, մինգյել ասում՝ հինշ օղում ա, թող ինի, ես իմ քըվորս ըսպըննական չըմ: Հորը նամակը, քահանեն նհետ ըրած մըսլըհաթը, ամեն հինշ քվորն ասում ա, ետնան էլ թա մոնք ամենեքյանրախտ քուրուախպըբըն ընք, վրեր էն հմըր մըբըն ա, մոնք կըրըլական չընք ուրոնր իրես տրեսնանք:

Ախպըբը յոր ա օնում քվորը կյեցե շորըբը ըլըսատրակեն անոնումը թաթախ անում, ուրան էլ թա՝ քյինամ տնա եք մին հեռու տընդ, ընդեղեթյ կլիքտ պահե:

Ախճիգյը մենակ տակն շորըբը կյեցը հղե յա ինում քյինամ, մին հեռու ծորում մըթեն ա ինգյում, նի յա մենում քըբըծեն դաթումը քշըբը կենում, լոնանում ա: Էտ օրը մին օտպուակ եկած

ափիցներ շոնը եր կալած, տընդեք՝ վընրս ընելիս ա իննում։ Շոնը քիչնամ ա տրա վընր քըցնած ըլրաստրակը յոր օնոս պիրոնմ, մինգյի վընր եր կալած տոն ա կյամ էտ քընրծին դաթը, ըսկսում տընդ շատ էրկան հանչիլը։ էտ ափիցները թնվանգյը եր կալած կյամ ա բիդի քընրծին դաթը եշում, տընսնում հըռըցանա մին հինչ վընր պնն ա ուրվամ, բայց գնդոնմ չի, թա հինչ ա։ Թնվանգյը թուշ ա օնոս, վընր յիրն անն վընր քցի, բոնդան քընրծին դաթան սնն ա ըսկանում։ «Ա՛խպըներ, ա՛խպըներ, յիրա մի անիլ, ես ախճիգ ըմ»։ Ափիցները թա՝ պա խն տոն լը՝ս կյամ։ Ախճիգն ասում ա.—Տկուր ըմ, թա ծընոքետ շոր կա, ինձ տո կլինամ, տոն կյամ։

Տրա ծընոքեն մին պլաշ ա իննում, տամ ա ըխճըկանը. կլինում ա, տոն կյամ։ Տղան հըցընում ա, թա տու հո՛ւ վըս, հի՛նչ ըս, ըստընդեք՝ հի՛նչ ըս անում, ախճիգյը թա՝ իմ նաղը էրկան ա, ես հանչի ազնփ ըմ, թա բարի մարթ ըս, ինձ մարթու տո, վընր կարեմ խըթա հեռու մնամ։ Տղան թա՝ քըզանա լնվ ախճիգ լըմ քըթիննական, սորվա ամենալնվ վընրսըս տու վըս իլնլ, եք քընդ տանեմ մընր տոն, ինձնըհետ փսակվե։ Ախճիգյը տրա նհետ քլինամ ա, տղեն հանրը, մարը, ախպըներքը, քուլըներքը շատ ուրխանում ըմ, պիրոնմ ըն տրան լնվ շորեր կլից տամ, տահանք էլ շատ հարոնտ ըն իննում, մին մընծ հըրսանեք ըն անում, տղան հառհընը թողում ա տանը, ինքը քլինամ ուրան ծառայությանը։ Վընր մին տարն կլխավն անց ա կենում, տահանց մին տղա յա իննմ։ Տղեն յիրն նամակ ըն կլիրոնմ, վընր կընեգլետ մին դաշանգյ տղա յա պերալ։ Տա օզում ա օտպուսկ յոր օնն կյա տոն, պեց չըն թողում, ասում ըն թա՝ շատ ըք օզում ուրոն տընսնաք, թող ախճիգյը պարախոդ նըստն, կլն ըստընդ։

Տղան նշընածեն յիրն նամակ ա կլիրում, սա յեւ եր ա կենում պըղրաստվում, վընր պարախոդավ հղե ինի։ Մարթին յիրն հըռակլիր ա տամ, թա կյամ ըմ, ինձ ըսպասե։ Տա վընր խոխան նհետը պարախոդ ա նըստում, հալն ծուվեն կեսը շհըսած, էտ պարախոդեն մընծը, վընր մին շատ կլեշ, ալբեշնո, համ էլ ըռնախոս մարթ ա իննում, տրան մուտանում ա, թա ըստընդ խուխեն հետն լնվ չի, պեր մընր կոշտը, ընդընդ լնվ տընդ կա։ Ախճիգյը տրան հըվատում ա, խոխան յոր օնում, քլինամ։ էտ մարթն ըխճըկանը մուտանում ա, ասում.—էս քշեր իմ քշտիս պիտի մնաս։ Ախճիգյը տրան յիրն յա պրծընում, ասում.—քընդ կարքեն, մըրթըվարի պահե։ էտ մարթն էլ ըխճըկանը թա՝ քեզ քսան բուպե

ժամանակ ըմ տամ, մտածեմ, թա օգու՞մ չըս, խոխատ քցիլական ըմ ծովը:

Ախճիգյը քիւննամ ա մտածում, մտածում, գլո՛ղո՛ւմ չի, թա հինչ անեմ:

էտ մարթին նան ըխճըկանը խոսկերքը լոխ մին մատրոս ըսկացած ա իննամ: Տա ըխճըկանը մուտանում ա, հրցընում, թա խե յը՞ս դիխոր: Ախճիգյն ամեն հինչ ասում ա, տղան թա՝ ես ամեն հինչ գլո՛ղո՛ւմ ըմ, նրա խըսյաթը փիւս ա, միշտ էլ ըսածին տարն ա: Ախճիգյը տրան հրցընում ա, թա մեհենգյ կարել չը՞ս ինձ մին պենավ էլլա քոմմագյ անես: Տղան թա՝ վըեչ մին թա՛հր էլլա կավուլ, մենակ մին պեն ա մնամ՝ խոխան տինինքյ լութկեն մաշին, յա բախտինա ծովումը պեց թողենքյ, ետնան տու կասես, վըեր խոխան տու վըս ըսպանալ, հանցու վըեր ուրան ծըեռքը չինգլի:

Տի յել անում ըն: էտ ալըեշնը նորից կյամ ա ըխճըկանը հրցընում, թա հինչ ը՞ս մտածալ, հոր ա՞ խոխան: Տա թա իմ խոխա ա իմ ծըեռքավըս ըմ ըսպանալ, վըեր քու ծըեռքըտ չինգլի:

էտ մարթը նորից ըխճըկանն ասում ա.— Քըեզ տասսը ըտպե ժամանակ ըմ տամ, յա պիտի կյան կոշտըս, յա էլ քեզ ըմ քցըլական ծովը:

Տա վըեր քիւննամ ա, էլլա էտ մատրոսը կյամ ա ըխճըկանը կոշտը: Ախճիգյը թա՝ պա իստի պեն կա: Մատրոսը թա՝ էլ վըեչ մին թա՛հրը չի կա, գլո՛ղո՛ւմ չըմ, թա հի՞նչ ասեմ, հի՞նչ անեմ: Ախճիգյը թա՝ կարել չը՞ս ինձ էլ տինիս ինդի մին լոթկում, ծովումը պեց թողես: Տա թա՝ կըկարեմ:

Մատրոսը լոթկան պիտում ա, ըխճըկանը նըստըցընում, ծովումը պեց թողում: Մին սաղ օր լոթկան ծովէն յիրա լըեզ ար տամ: Օրվա վըրին ախճիգյը եշում ա, տըեսնում հըռցանա մին լութկու մնան պեն ա ուրվամ: Տրա մտկավն անց ա կենում, վըեր ուրան խոխան կինի: Ծիրին մաշին տա ծըեռքըն: Բափ տալավ լոթկան քո՛նմ ա բիգի էտ անգլոնը, խոխեն հըսնում, լոթկան մուտըցընում, խոխան յոր օնում, տիննամ ուրան լութկումը: Դիրոնգլոն վախտը քամե յա անում, լոթկան քո՛նմ բիգի էն քըղաքեն կոշտը, վըերդըեզ վըեր ուրան հարն ու ախպըրեն ըն ապրում:

Ախճիգյը տըեզ տո՛ւս ա կյամ քաղաքը, խոխան տանում մին մարթու կոշտ, թա հինչ օգես, կըտամ, մենակ թա էս խոխան մին քանի ամես պահե: էտ մարթը թա՝ ես խոխա շօնեմ, ինձ տո

միշտ պահեմ, տա թա՛ չէ։ Վերջը, խոխան թողում ա տրա քշտին, ինքը մազերը կրճըցընում, տղու շորեր կլենում, քլիննամ հորը տոնը, ախպորը մուտանում, թա ծրեր քշտին ինձետե մին գործ չի՞ ինիլ, մին տարե առանց փող կըխշադեմ։ Ախպերը թա՛ կաց քլիննամ հորըս հըրցընեմ, տընսնամ հի՛նչ ա ասում։ Ախպերը քլիննամ ա հորը կոշտը, հըրցընում, հարե ասում ա.—Թող էտ ըրխեն, բոստանեն, հըլըթեներեն-պենին եշի։

Ախճիգը տընդ մնամ ա, հորն ասած պինբրան կըման տանը մնացած պեներն էլ ա անում՝ սրփհնմ, լուվանում, թիմըզըցնում, ամեն հինչ սնք-սնք պահում։

Անց ա կենում մին էրկու-իրեք շեքեթ, հորը քլիննալի վախտը կլամ ա։ Լոխ հըվաքվում ըն, վըբր հղե տինին, ախճիգն էլ ա նըհըտենե քլիննամ։ Հարը պարախոդավ պիտի քլիննալ։ Ժըղովուրթը հըվաքվում ըն պարախոդեն կոշտը։ Ախճիգը եշում ա, տընսնում՝ տա համան պարախոդն ա, վըբր ինքը ուզեցալ ա նստե, քլիննա նշընածին կոշտը։ Պարախոդեն մընծեն ան մատ-րոսներեն դաստին ճինանչնմ ա։ Մըխըրե էն դուլին էլ ուրան նշանածն ա իննմ դիխոր վընենը կացած։ Տա վըբր հըռակլիրն ըստանում ա, եշում տընսնում կենգը կլամ չի, մին քանի օրավ պեց ըն թողում, վըբր կլամ շոռ կլա, քըթեննա։ Ախճիգը վըբր տրան տընսնում ա, կարում չի ուրան պահե։ Բնըդան օղում ա, թա մուտանա, մինգլել զոռավ ուրան դրադ ա քաշում։ Լոխ հըվաքվում ըն տընդ, ըսկըսում ուրխանալը, հու հինչ գլնըգնմ ար, ուրան շնորքը նշանց ար տամ, տա լել երք ա ասում, պար ա կլամ, ծիճըզընում։ Լոխ մուտանում ըն, ուրխոթուն անում, մենակ էտ ըխճըկանը նշանածը դիխոր, դրադ վընենը կացած ա իննմ, մուտանում չի։ Ախճիգը քլիննամ ա տրա կոշտն էլ, զարափաթեն անում, ծիք-ծիք անում, ասում՝ տու վընլ մուտաց, տու վընլ մին պենավ քիզ նշանց տու։ Տա թա կորի, ռադ իլ, ես մեյ-մոռու հընգեր չմ։ Ախճիգը նորից հըվաքված մարթուցը մուտանում ա, թա հկեք մին հունց խաղ խաղ անենք, ես մին պեն նաղլ անիմ, նաղլ ընելիս հու վըբր մին տընդ սոս սոտ ա, փըռ-նենք, թող անենք քցինք ծովը։ Տահանք թա՛ հա՛։ Ախճիգն ուրան կըլխավն անց կացածը լոխ նաղլ ա անում, կլամ ա հսնում էն տընդը, վըբր քահանան օղում ա ուրան լիրն սաթաշմիշ ինի, տընդ քահանան թա՛ սոտ ա։ Հըվաքված մարթիքը տրա վընը-կըլխան փըռնում ըն, թող անում, քցնմ ծովը։ Ախճիգը էլա յա նաղլ անում, վըբր կլամ ա հըսնում ափիցերին նըհետ փըսըկվե-լին, էտ ափիցերն ըսկանում ա, մուտանում, անջուկ օնում, շատ

զարմանում ա, թա էս հիշտըդան ա՞ գլոնդոն։ Ծտնան վրեր հըս-
նում ա պարախոդավ հղի ինիլին, ամեն հինչ վրեր նաղլ ա անում,
հըանում պարախոդին մըհծին խուսկերքին, էտ պարախոդին մըհծին
էլ էն ղուլան թա՝ սոտ ա։ Տրան էլ ըն վըննըկըլխան փըռնում, թող
անում քցոն ծովը։ Ծտնան ախճիգլը շլափկան կըլխան վրեր ա
օնում, հանրը, ախպըրը, նշանածը տրան ճինանչոն ըն, ուրխա-
նում, ըխշարքավը մին տըհոնում։ Հորը հղի յըն տինոն, քյինամ
խուխեն յոր օնում, նշանածը տրան տանում ա թողում հըրանց
տանը, ինքյը քյինամ ոնրան ծառայությանը։

